

сукупність її реакцій на умови зовнішнього і внутрішнього середовища; вона охоплює фізіологічні відправлення і короточасні акти первинних складових системи – особини, статевої клітини. Історія породи – це тривалі, як правило, неповоротні зміни, певна послідовність станів у часі.

В породі як системі зафіксований принцип циклічної взаємозалежності трьох її елементів. Зокрема, структура породи складає один з факторів, від якого залежить її функціонування і наявність групи особин, яким властиві характерні особливості, визначає специфіку породи. В свою чергу, виникнення таких особин – найголовніший показник для історії породи, яку вони складають. Так, зміна якості індивідуумів детермінує історію породи, до якої вони з часом будуть належати. Інколи цей ланцюг взаємної залежності представляє замкнутий цикл: історія породи є фактором, який закріплює своєрідність особин, які до неї належать.

Відомо, що процес виведення порід на основі схрещування починається з отримання помісей, які володіють бажаними якостями. В науковій літературі масив таких тварин визначається як систематична популяція. Сприймати останню як кінцевий результат селекції значить прагнути усувати чистоту і закінченість етапу селекції, надати абсолютний смисл пошуку і генетичній ентропії. Одночасно з прагненням вдосконалювати вид висока культура тваринництва передбачає надання особинам або їх більшості характерних особливостей, певну однорідність і, головне, здатність до високого успадкування селекціонованих ознак. Не викликає сумніву, що все перераховане є “прерогативою” породи. Тому породи представляють собою дійсно реальні одиниці селекції, де тимчасово втілюються гармонійні, добре “підігнані” генні комплекси, здатні до екологічних зрушень, які породжують новий, кращий фенотип.

УДК 636.12.082.4:576.74

Й.З. СІРАЦЬКИЙ, С.Б. ПРОСЯНИЙ

ЕМБРІОНАЛЬНИЙ РІСТ ТА РОЗВИТОК ПЛОДІВ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

Інститут розведення і генетики тварин УААН

Вивчено ембріональний ріст та розвиток плодів, їх внутрішніх органів та матки тільних корів місцевої чорно-рябої (I групи) та різних генотипів української чорно-рябої молочної породи (II група – 5/8 Ч x 3/8 Г; III група 7/16 Ч x 9/16 Г і IV група 5/16 Ч x 11/16 Г). В кожній групі забивали по 5 голів на третьому, п'ятому, сьомому місяцях тільності. Встановлено, що в ембріональний період інтенсивність росту плода різна. Маса плодів тварин I групи у 3-місячному віці була нижчою, ніж у тварин II групи на 2,42%, III – на 2,83 і IV – на 6,73%. На п'ятому місяці тільності маса плодів I групи була меншою від маси плодів II групи на 11,09%, III – на 10,9 і IV групи на 12,83%. Різниця між масою плодів I і III та IV груп була статистично вірогідна. В 7-місячному віці маса плодів II групи була вищою на 9,54%, третьої – на 13,43 і четвертої – на 16,45% порівняно з тваринами першої групи. Різниця статистично вірогід-

на. Спостерігається тенденція до збільшення маси плода в зв'язку із збільшенням кровності за голштинською породою. Маса плода з третього по п'ятимісячний вік зросла у тварин I групи в 13,42, II – в 14,58, III – в 14,47 і IV – в 13,93 раза, а за період з п'яти до семимісячного – відповідно у 3,80, 3,75, 3,89 і 3,92 раза і за період від три- до семимісячного віку – відповідно в 51,03, 54,67, 56,28 і 54,65 раза. Маса плодів та інтенсивність їх росту була значно більшою у тварин з часткою крові голштинської породи. Якщо порівнювати інтенсивність росту плодів з три- по п'ятимісячний вік з інтенсивністю росту плодів із періодом від п'яти- до семимісячного віку тварин, то цей показник у перший двомісячний проміжок у 3,53 – 3,89 раза вищий. Ріст у довжину плода відбувається менш інтенсивно і майже однаково у двох вікових відрізках. Від три- до п'ятимісячного віку довжина плодів I групи збільшується в 2,22; II – в 2,15; III – в 2,13 і IV – у 2,12 раза, а від п'яти до семимісячного віку – відповідно 1,93; 1,97; 1,95 і 1,96 раза.

Внутрішні органи в ембріональний період ростуть нерівномірно. Найбільш інтенсивно вони ростуть в період з 3- до 5-місячного віку. Інтенсивність росту в період з 5- до 7-місячного віку була в 1,33 – 4,26 раза нижчою порівняно з періодом від 3- до 5-місячного віку. За період від 3- до 7-місячного віку найбільш інтенсивно росте селезінка (збільшення маси 57,56 – 66,56 раза залежно від генотипу), кишечник (51,24 – 54,36), нирки (39,70-40,10). З меншою інтенсивністю росте серце (27,0 – 32,63), печінка (28,89 – 30,98) і легені (23,87 – 26,65). Різну інтенсивність росту внутрішніх органів у ембріональний період можна пояснити їх різним функціональним навантаженням після народження тварини. Встановлено тенденцію до збільшення маси внутрішніх органів плодів у зв'язку із збільшенням частки кровності за голштинською породою.

Ріст маси та лінійних розмірів матки в ембріональний період відбувається з різною інтенсивністю. Маса матки у корів I групи від третього до п'ятого місяця тільності збільшилася у 5,51 раза; II – 5,03; III – 5,15 і IV – в 5,09 раза, а з п'ятого до сьомого місяця – відповідно в 2,38, 2,51, 2,45 і 2,27 раза і за період з третього до сьомого місяця тільності – в 13,09, 12,63, 12,63 і 12,08 раза. Інтенсивність збільшення маси матки у корів від третього до п'ятого місяця тільності порівняно з періодом від п'ятого до сьомого місяця була в 2,00 – 2,32 раза вищою. Довжина матки у корів I групи за період з третього по п'ятий місяць тільності збільшується в 1,74 раза, II – 1,74, III – 1,77 і IV – в 1,78 раза, а з п'ятого до сьомого місяця – відповідно в 2,02, 1,95, 2,03 і 2,03 і за період з третього по сьомий місяць тільності – в 3,52, 3,37, 3,58 і 3,60 раза. Інтенсивність збільшення матки в довжину за період від п'ятого до сьомого місяця тільності корів вища в 1,12 – 1,16 раза порівняно з періодом з третього по п'ятий місяць тільності. Ширина матки у корів I групи за період від третього до п'ятого місяця тільності збільшується в 2,62 раза, II – 2,64, III – 2,58 і IV – 2,57 раза, а за період від п'ятого до сьомого місяця тільності – відповідно в 1,58, 1,56, 1,57 і 1,53 і від третього до сьомого місяця тільності – відповідно в 4,14, 4,12, 4,05 і 3,93 раза. Інтенсивність збільшення матки в ширину від третього до п'ятого місяця тільності була вищою в 1,64 – 1,69 раза порівняно з періодом від п'ятого до сьомого місяця тільності.

Спостерігається тенденція до зростання маси, довжини і ширини матки у зв'язку із підвищенням частки крові за голштинською породою. Кількість алантоїсної та амніотичної рідини збільшується інтенсивніше від першого до п'ятого місяця тільності корів порівняно з періодом від п'ятого до сьомого місяця.

Отже, в ембріональний період показники маси та лінійних розмірів плоду, росту і розвитку внутрішніх органів, маси та лінійних розмірів матки збільшуються нерівномірно. Встановлено різну інтенсивність росту окремих внутрішніх органів. Із зростанням частки кровності за голштинською породою збільшується маса та довжина плоду, маса та лінійні розміри матки і маса внутрішніх органів корови.

УДК 636.12.082.31

Й.З.СІРАЦЬКИЙ¹, В.В.ШАПІРКО², В.О.КАДИШ¹, Т.В.ЗАСУХА¹

РІВЕНЬ ПРИСТОСУВАННЯ БУГАЇВ М'ЯСНИХ ПОРІД

Інститут розведення і генетики тварин УААН

Інститут м'ясного скотарства УААН

Пристосування сільськогосподарських тварин до умов довкілля – важливий чинник їх продуктивності.

З метою оцінки рівня пристосування близько 1500 бугаїв спеціалізованих м'ясних порід, які використовувалися упродовж 20 минулих років у племпідприємствах України, здійснено аналіз і зіставлення середніх показників їх спермопродукції та запліднювальної здатності, причин і середнього віку вибуття, тривалості використання і показників крові.

Серед бугаїв п'яти порід кращого світового генофонду, яких завозили в Україну та їх нащадків, найвищий середній рівень за числом сперматозоїдів у еякуляті показали плідники кіанської та герефордської порід. Їх спермопродуктивність на 0,80 (19,18%) і 0,96 (23,94%) млрд статевих клітин у еякуляті відповідно була нижчою, ніж у бугаїв вітчизняної сірої української породи. Показники бугаїв місцевої породи перевищували показники бугаїв інших спеціалізованих порід за об'ємом еякулята на 0,21-1,34 мл (5,29 – 47,18%) і за концентрацією сперматозоїдів у ньому – на 0,04-0,18 млрд/мл (3,57 – 18,75%); бугаїв абердин-ангуської, герефордської, кіанської та лімузинської – за рухливістю гамет на 0,01-0,40 балів (0,12 – 4,86%); бугаїв шаролезької породи – за рівнем запліднювальної здатності на 0,7%. Невелику перевагу за результатами І осіменіння мали бугаї абердин-ангуської та лімузинської порід, яка у зіставленні з даними бугаїв сірої української породи становила 5,20 і 6,64% відповідно.

Матеріали зоотехнічного обліку стосовно використання бугаїв м'ясних порід у племпідприємствах України показали, що до віку 60 місяців вибуло 54% плідників абердин-ангуської, 65% – герефордської, 69% – шаролезької, 77% – кіанської порід. Бугаїв місцевої сірої української породи вибуло до указанного віку лише 43%, що на 11-34% менше частки вибуття бугаїв іноземного походження. Міра вибуття бугаїв шаролезької (46%), абердин-ангуської